

A Linguee online szótár

(www.linguee.com)

Írásomban a Linguee online szótárt (www.linguee.com) mutatom be Gaál Péter online szótári minősítési rendszerére támaszkodva (Szempontrendszer online szótárak minősítéséhez. *Magyar Terminológia* 5/2. pp. 225–250. 2012).

Először lássuk az online szótárral kapcsolatos háttér-információkat. A tágabb háttérhez tartoznak a szótár előzményei, a korábbi kiadások és verziók. A Linguee „papírszótári” előzménnyel nem rendelkezik, eleve internetes megjelenési céllal született, és semmilyen hagyományos formájú előzménye nem volt.

Ami a szűkebb háttérrel illeti, a Linguee az intézmény, szervezet által szerkesztett online szótárak kategóriájába sorolható. A hagyományos szótárak esetében egyszerűen áttekinthető volt, hogy ki is szerkesztette a szótárakat, hiszen a kiadó és a szerző meghatározhatóak voltak. Ez támpontot nyújthatott a szótár minőségével, megbízhatóságával kapcsolatosan is. Az online szótárak megjelenésével a helyzet megváltozott, hiszen kibővült a szótárkészítők, kiadók köre. A Linguee nem egy közösség által szabadon szerkesztett többnyelvű online referenciamű, hanem egy nonprofit céllal létrehozott, szakemberek által összeállított szótár (kiadója a Linguee GmbH, Köln). A Linguee menedzsergárdája a Linguee csapat menüpont alatt tekinthető meg, magát a lexikográfiai munkát kb. 400 lexikográfus végzi.

Az online szótár fizikai leírásához tartoznak a szótár technikai paraméterei. Az első fontos jellemző a szükséges hardverkövetelmények és a szótár sebessége. A Linguee használata jóval gyorsabb, mint egy hagyományos szótáré, ugyanakkor erős hardverre van szükségünk az online szótár gyors és kényelmes futtatásához. Futtatási platformjai széles körűek: asztali számítógépen, laptopon, táblagépen, okostelefonon gond nélkül fut a program. Külön kiemelték a szerkesztők, hogy Apple termékeken offline módban is ingyenesen és gond nélkül használható a szótár. Táblagépre és okostelefonra optimalizált változatok is készültek (iOS, Android).

A futtatáshoz szükséges egy szoftver is, a használathoz pedig természetesen kell egy internetes böngészőprogram. Mivel a szótár nem tartalmaz audiovizuális információkat, ezért a megjelenítéshez nem szükséges külső lejátszószoftver vagy bővítmény.

A szótárszoftver jellemzésénél külön kiemelem, hogy fontos, hogy a szótár felhasználóbarát legyen, azaz kiemelt szerepet kapjon a könnyű áttekinthetőség és a szótár egyes funkcióinak egyszerű elérhetősége, amely alapkövetelmény egy jó minőségű online szótárral szemben. Maga a szótárszoftver nem csak egy, hanem több nyelven is elérhető.

A szótár jellege a következő fő pont a szempontrendszer alapján. „Elektronikus papírszótárról”, de még „valódi online szótárról” sem beszélhetünk, ugyanis a Linguee egy kontextusszótár. Keresés után a találati listán szereplő címszavak

jellemzően Európai Uniós szövegekörnyezetben vannak, ezeknek forrásai pedig az Uniós intézmények honlapjai. A Linguee honlapja olyan struktúra szerint épül fel, hogy jól ki tudja használni az internet nyújtotta előnyöket, ezért részben nevezhetjük „valódi online szótárnak”.

A szótár beágyazottságát tekintve szótári klaszter, mert olyan szótárolalak és honlapok tartoznak ide, amelyek egy internetes oldalról több szótárhoz és honlaphoz való hozzáférést is kínálnak, összesen 230 nyelvpárban működik.

A szótár ára gazdasági szempontból érdekes. A felhasználó általában korlátozások nélkül, ingyen juthat hozzá a különböző információkhoz az interneten. Az ingyenes szótárak minden szolgáltatása és funkciója díjmentesen, korlátozások nélkül használható, ide sorolható a Linguee is.

A szótár szerkezetének elemzését a megastruktúrával kezdjük. Az Előszó/általános információk néhány hasznos tudnivalóról, adatról tájékoztatják a szótárhasználót. Általános információk a kiadóról/szerkesztőről: A Linguee Csapat fül alatt könnyedén elérhetőek az általános információk a kiadóról/szerkesztőről a szótárolalak felhasználói felületén.

A feldolgozott szóanyag mennyiségét illetően a hagyományos online szótárraknál a Linguee mintegy ezerszer több lefordított szöveget tartalmaz, azonban sok online referenciamű egyáltalán nem tünteti fel ezeket az információkat. Néhány online szótár közöl bizonyos hozzávetőleges számokat, de ezek a szóanyag növekedésével könnyen aktualitásukat veszthetik, ezért folyamatosan frissíteni kellene ezeket az adatokat.

A célközönség megjelölésére vonatkozó információk feltüntetését a szerkesztők sok esetben elmulasztják, sajnos ez jelen esetben is így történt.

A Linguee a honlapján részletes szerzői jogi/adatvédelmi információkat közöl, a kiadói/szerzői adatokkal ellentétben a vizsgált információk a szótárolalak alján található menü keresztül érhetők el, esetünkben angolul.

A használati útmutató/súgó kategórián belül a Gyakran Ismételt Kérdések menü hasznos segítség lehetne, ha a szótár szerkesztői a leggyakrabban felmerülő kérdésekre, problémákra adandó válaszokat összegyűjtik, és a felhasználók számára közzéteszik. Jelen esetben sajnos ilyen menüpont nincs, szöveges segédlet azonban a felhasználó rendelkezésére áll.

A felhasználóknak lehetőségük van a szerkesztőkkel történő kapcsolatfelvételre, amely akár nyelvekre lebontva is történhet.

A Segédleteken belül nem találunk „rövidítések feloldása” menüt, ugyanis magában a szótárban sem találunk rövidítéseket. A használati útmutató szerint egy kiejtési segédlet azonban a rendelkezésünkre áll, azonban ha magyarul használjuk a szótárt, akkor sajnos ez a funkció nem jelenik meg.

A szótárolalak gyakran elektronikus hirdetések értékesítésével tartják fenn magukat, azonban a Linguee felhasználói felületét reklámok nem „színesítik”.

Az online szótárak makrostruktúrája merőben eltér a hagyományos, papír-alapú szótárakétól. Itt a keresőmotor kerül előtérbe, illetve annak jellemzése. A keresőmezős keresés során az online szótár keresőmezőjébe kell a szót, szó-

részletet stb. bevinni, és a bevitel után kapjuk meg a keresési találatokat. A keresés hatóköre a kétnyelvű web, vállalatok, szervezetek és egyetemek szakszerűen lefordított honlapjai, valamint EU dokumentumok és szabadalmi leírások. A lekérdezés módja tisztán szövegesen történhet, logikai operátorokat nem használhatunk. A beírási lehetőségek a következők: pontos szó vagy kifejezés beírása, szórészlet beírása.

A találatokat relevancia alapján rendezik, szemben az alfabetikus rendezéssel. Nemcsak a címszók listája szerepel, hanem a találatok kontextusban szerepelnek, mellettük pedig a fordítás olvasható.

A közölt anyag jellege szerint szigorúan szöveges információkat tartalmaz, multimédiás információkat nem.

A mikrostruktúra (a makrostruktúrához hasonlóan) eltér a hagyományos, pápíralapú szótárakétól.

Szócikkről szóló információkat tulajdonképpen nem jelenít meg, mert ún. szócikket a Linguee nem tartalmaz, ugyanis kontextusszótár, ezért a szó/kifejezés az adott kontextusban jelenik meg egyéb információ nélkül (lásd 1. ábra), így az információk megjelenésének sorrendje itt nem releváns. A szócikk szövegének megjelenítése a következő: a szócikket forrásnyelvi példamondatba helyezi, a szócikk szövegét nem jeleníti meg, mert nincs ilyen tartalom, ezért a szócikkek áttekinthetősége emiatt szintén nem releváns.

A mezostruktúra (mediostruktúra) a szótárban fellelhető külső és belső hivatkozások, utalások rendszere. Az online szótárakban ez az összetevő különösen fontos, mert az elektronikus linkek beépülése az információk egészen újfajta, hálózatos kapcsolódását teszi lehetővé.

Belső linkek nem szerepelnek a Linguee oldalán, így szócikken belüli és szócikkek közötti linkek sem. Külső linkek viszont már annál inkább, egészen pontosan egyéb webhelyekre mutató linkek, itt a példamondatok forrását adják meg.

A linkek megjelenési formájára a permanens megjelenítés a jellemző, amely eltérő színnel, írásmóddal történik, és amelyek egyáltalán nem teszik zsúfolttá a képernyőt.

Az online szótárak tartalma hasonlít a hagyományos szótárak tartalmához. Jelen esetben azonban a Linguee online szótár nem tartalmaz sem lexikai, sem fonológiai, sem pedig grammatikai vagy egyéb releváns információt, amely azonban alapvetőnek tekinthető egy szótárban.

A szótár használatáról szóló információkhoz tartozik a szótároldal kezelhetősége. A Linguee egy felhasználóbarát online szótár, amely minden lényeges funkciót tartalmaz, ezek pedig egyszerűen és gyorsan elérhetők. Az oldal elkészítésekor kerülték az esztétikai célt szolgáló összetevők halmozását.

A szótári adatok megbízhatóságának érdekében feltüntetik az információk forrását, amely sok esetben európai uniós intézmények weboldala (lásd 1. ábra).

1. ábra: A *kutya* szócikk a Linguee magyar–francia részében

The screenshot shows the Linguee website interface. At the top, there are navigation links: "A Lingueeről", "Linguee en français", "Bejelentkezés", "Visszajelzés", and "Segítség". Below these is the Linguee logo and a search bar with "kutya" entered. The search results are under the heading "Külső források (nem ellenőrzött)".

<p>A Feröer-szigetéről származó és onnan érkező, a 2309 10 11 KN-kód alá tartozó, kiskereskedelmi forgalomba hozott kutya- és macskaeledelre, illetve az ex 2309 90 41 KN-kód alá tartozó haleledelre vonatkozóan éves közösségi vámkontingens megnyitásáról szóló, 1992. február 25-i 478/92/EGK tanácsi rendelet (3) célja az 1992. évre vonatkozó vámkontingens megnyitása volt, ezért már nincs joghatása.</p> <p>eur-lex.europa.eu</p>	<p>(2 ter) Le règlement (CEE) n° 478/92 du Conseil du 25 février 1992 portant ouverture d'un contingent tarifaire communautaire annuel pour les aliments pour chiens ou chats, conditionnés pour la vente au détail, relevant du code NC 2309 10 11 et d'un contingent tarifaire communautaire annuel pour les aliments pour poissons relevant du code NC ex 2309 90 41, originaires et en provenance des îles Féroé(3) avait pour but d'ouvrir un contingent tarifaire pour l'année 1992 et a par conséquent épuisé ses effets.</p> <p>eur-lex.europa.eu</p>
<p>395 L 0010: A Bizottság 1995. április 7-i 95/10/EK irányelve a különleges táplálási célokat szolgáló kutya- és macskaeledel tápérték-számítási módjának rögzítéséről (HL L 91., 1995.4.22., 39. o.).</p> <p>eur-lex.europa.eu</p>	<p>395 L 0010: directive 95/10/CE de la Commission du 7 avril 1995 fixant la méthode de calcul de la valeur énergétique des aliments pour chiens et chats visant des objectifs nutritionnels particuliers (JO L 91 du 22.4.1995, p. 39).</p> <p>eur-lex.europa.eu</p>
<p>A rendelet értelmében a kedvtelésből tartott kutya vagy</p>	<p>L'application du règlement entraîne un coût de préparation</p>

A szótári információk frissítését illetően a Linguee honlapján a következő információk olvashatók: számítógépek már több mint egy billió mondatot hasonlítottak össze, azonban a nap végén a lefordított mondatoknak csak a legjobb 0,01 százaléka, azaz 100 millió marad meg a beállított algoritmus miatt.

A szótár szakmai fontossága: expliciten ugyan nem fogalmazták meg, hogy ki a Linguee online szótár célközönsége, meglátásom szerint elsősorban a fordítóknak szól, azonban emellett máshol helyeken is érdemes utánanézni a keresett szónak vagy kifejezésnek. Szakmai szempontból azért fontos, mert ez az első olyan egyedi fordítási eszköz, amely egy szerkesztői szótárt ötvöz egy keresőmotorral, és amellyel több százmillió kétnyelvű szövegben kereshetünk szavakat és kifejezéseket – ebben nyilvánul meg a szótár innovatív jellege is.

GÁSPÁR EMESE
Károli Gáspár Református Egyetem
inspi.red@homail.com